

SV. NOVOMUČENÍK, VLADYKA GORAZD II. (PAVLÍK), BISKUP ČESKÝ A MORAVSKO-SLIEZSKY, OBNOVITEL PRAVOSLÁVIA V ČESKÝCH KRAJINÁCH (*1879,+1942).

Vladyka Gorazd sa narodil 26. mája 1879 na Morave, v obci Hrubá Vrbka. Pochádzal z roľníckej, ale zato vzdelanej rímsko-katolíckej rodiny. Rodným menom sa volal Matěj Pavlík. Evanjelici mali vo Vrbke okrem kostola a fary aj školu, v ktorej sa Matěj vzdelával. Bohoslužby navštevoval v katolíckom chráme susednej dediny Kuželov. Ako žiak bol obľúbený medzi spolužiakmi i učiteľmi. Učil sa s výborným prospechom a veľa čítal, hlavne kresťanskú literatúru. V súvislosti s jeho priezviskom, a v duchu slov rannej bohoslužby k tomuto svätcovi, môžeme hovoriť o jeho určitom vyvolení pre duchovnú službu: **„Jméno Pavlík, jež náleželo tvému rodu, určilo povolání, k němuž tě Bůh vyvolil, neboť se mu zalíbilo učinit tě v malé znovuzrozené moravské církvi malým Pavlem; abys, jako to činil svatý Pavel po celém světě, i ty srozumitelně zvěstoval v moravské zemi slávu Vzkříšeného.“** Po ukončení Základnej školy nastúpil do Arcibiskupského seminára v Kroměříži, čo bolo vlastne gymnázium, na ktorom študoval v rokoch 1890-1896. V rokoch 1896-1898 pokračoval na Štátnom gymnáziu v Kroměříži. V tomto čase súkromne študoval starosloviensky jazyk. Po zakončení gymnaziálnych štúdií s vyznamenaním, pokračoval od roku 1898 na Rímskokatolíckej bohosloveckej fakulte v Olomouci. Ako študent bohoslovnia uskutočnil v roku 1900 púť do Kyjevsko-pečerskej Lavry. Štúdium ukončil s vyznamenaním v roku 1902 a 5. júla t. r. bol vysvätený na kňaza. Pôsobil na rôznych farnostiach a bol aj publikačne činný. V rokoch 1906-1920 pôsobil ako spovedník pre Psychiatrickú nemocnicu v Kroměříži. V období Prvej svetovej vojny prezentoval svoj otvorený nesúhlas s agresiou Rakúsko-Uhorska voči Srbsku, ako aj nutnosť reforiem v Katolíckej cirkvi. Na jeseň roku 1918 trpí o. Matěj vážnou očnou chorobou, ktorá si vyžaduje dlhú hospitalizáciu, po ktorej odchádza do predčasného dôchodku. V tejto dobe ho nachádzame v blízkosti reformného prúdu, ktorý opúšťa rímsky katolicizmus a stáva sa spoločenstvom bez cirkevnej hierarchie. Deje sa tak po pápežovom odmietnutí požadovaných reforiem v duchu prvokresťanskej praxe - bohoslužba v reči ľudu, ženaté duchovenstvo, prijímanie pod obojakým spôsobom atď. Po predchádzajúcich dlhých úvahách sa od októbra 1920 stáva súčasťou vedenia tohto náboženského spoločenstva - Československej cirkvi, avšak za účelom jeho zjednotenia s pravoslávím. Toto spoločenstvo neskôr síce prijalo prívlastok „*husitská*“, no v počiatkovej fáze sa ešte orientuje na pravoslávie a prijíma základy pravoslávnej vierouky a Tradície. Vtedajšie pohnútky vladyku Gorazda by sa dali zhrnúť asi takto: **„Načo zakladať novú Cirkev? Pod'me hľadat' a nájsť to spoločenstvo, které svojou vieroukou i praxou, čo najviac zodpovedá obrazu pôvodnej apoštolskej Cirkvi.“** Štartovacou pozíciou sa mu stali tieto kritériá - apoštolská postupnosť biskupov, učenie 7 všeobecných snemov, 7 základných svätých tajín. Do augusta 1921 sa Československej cirkvi podarilo na svojich snemoch postupnými krokmi presadiť nielen pravoslávnu orientáciu, ale skrze osobu svätého vladyku Dositeja (Vasiča) aj vieroučné a kanonické spoločenstvo so Srbskou pravoslávnu cirkvou. V septembri roku 1921 Posvätná Synoda Srbskej pravoslávnej cirkvi zvolila o. Matěja Pavlíka za kandidáta na biskupa pre Moravsko-sliezsku eparchiu so sídlom v Olomouci. Bol pozvaný do Belehradu, a hoci sa sprvu zdráhal prijať biskupskú hodnosť, nakoniec sa podvolil. 21. septembra 1921 prijal v Krušedolskom monastieri postrihnutie na mnícha s menom Gorazd, nasledujúci deň bol povýšený do hodnosti igumena v monastieri Grgeteg, d'alšieho dňa do hodnosti archimandritu v monastieri Chopovo. 24. septembra bol menovaný za kandidáta biskupského svätenia, nasledujúci deň v katedrále sv. Michala v Belehrade svätený na biskupa. Chirotóniu viedol patriarcha Dimitrij spolu s ďalšími metropolitmi a biskupmi. Po návrate do vlasti nastávajú problémy od nepriateľov zvonka i zvnútra Cirkvi, no vladyka Gorazd pokračuje usilovne v misijnej práci tak doma, ako aj v zahraničí, keďže navštevuje české kolónie v Amerike. Počas jeho neprítomnosti sa v Čechách k moci dostáva liberálny prúd, ktorý vedie Dr. Karel Farský, a ktorého počínanie vedie až k tomu, že Srbská cirkev prerušuje spoločenstvo s Československou cirkvou pravoslávnu. Vladyka Gorazd je v roku 1924 nútený so stúpenkami pravoslávneho prúdu opustiť Československú cirkev a sformovať novú miestnu Pravoslávnu cirkev. K vnútorným zápasom pripočítajme škvrnu na hodnovernosti pravoslávnej misie v Čechách, a síce fakt, že tu boli súčasne traja pravoslávni biskupi troch rôznych miestnych cirkví - Srbskej (vladyka Gorazd), Carihradskej (vladyka Sawatij) a Ruskej zahraničnej (vladyka Sergij). Za podpory Srbskej cirkvi sa vladyka Gorazd neustále usiloval riešiť vzájomného spory a hľadať cesty k zjednoteniu, no bezúspešne. Vonkajším nepriateľom bol prezident T. G. Masaryk, ako aj vláda Československej republiky, ktorí nechceli, aby bolo pravoslávie v Čechách obnovené. Po zdanlivo nekonečných vyjednávaniach však vláda ČSR v roku 1924 uznala za oficiálnu srbskú jurisdikciu, ktorú reprezentoval vladyka Gorazd. V priebehu nasledujúcich rokov sa postupne usiloval o to, aby sa Česká náboženská obec pravoslávna dostala na úroveň eparchie, čo sa mu aj podarilo. Jej organizačná štruktúra bola upevnená v počte dvoch eparchií - Českej i moravsko-sliezskej a Podkarpatskej. Pre cirkev bola získaná aj štátna kongrua (finančná podpora). Vladyka Gorazd bol skutočným budovateľom miestnej cirkvi. V záujme výchovy domáceho duchovenstva posielal od roku 1924 kandidátov na výchovu a vzdelávanie do Srbska. Od roku 1928 do roku 1942 sa mu podarilo vybudovať chrámy na 14 cirkevných obciach, pričom mu v mnohom bol nápomocný prot.

Vsevolod Kolomacký, neskorší archimandrita Andrej. Ako pravoslávny biskup bol tiež literárne činný, obzvlášť na poli historického bádania. Na liturgickom poli je známy jeho *Lidový sborník modliteb a zpěvů pravoslavné církve*, ktorým sa usiloval zaviesť akúsi jednotnosť v bohoslužbách. Sám pomáhal s vyučovaním chrámového spevu na cirkevných obciach. Vynikal aj ako kazateľ a horlivý modlitebník. Bol úprimným vlastencom, preto keď v roku 1938 Nemci zaútočili na Československo, vladyka upozornil na túto nepravosť a oboznámil s tým predstaviteľov všetkých autokefálnych cirkví. Podobne reagoval aj keď v roku 1939 došlo k obsadeniu Čiech a Moravy a k vyhláseniu protektorátu. Ani v čase okupácie však neprestával s misionárskou a vlasteneckou činnosťou. 27. mája 1942 bol zavraždený ríšsky protektor Reinhard Heydrich. Keď sa vladyka dozvedel, že úkryt atentátnikov, ktorí sa ukrývali v krypte katedrálneho chrámu svätých Cyrila a Metoda bol prezradený, preberá zato na seba plnú zodpovednosť. 25. júna 1942 ráno ho gestapo zatklo, tak isto aj ďalších duchovných otcov i laikov, ktorí boli do celej záležitosti zapojení. Vladyka sa nachádzal vo väzbe až do 4. septembra 1942, pričom si vytrpel mnohé mučenia – trhali mu bradu, bili ho, každý deň od 22.00 hod. večer do 5.00 hod. ráno ho vypočúvali, cez deň mu nedožičili ani chvíľu odpočinku a niekedy mu odopierali aj jedlo. Nielen počas mučenia, ale aj pri súdnom procese a vynesení rozsudku bol vladyka úplne pokojný. Rozsudok – poprava zastrelením, bol vykonaný 4. septembra 1942 na strelnici Praha – Kobylice, pričom biskupovo telo bolo následne nacistami spálené. O 45 rokov neskôr, 5. septembra roku 1987, bol v katedrálnom chráme svätého Gorazda v Olomouci svätý novomučeník Gorazd kanonizovaný za účasti domácich archijerejov, ale aj predstaviteľov moskovského, carihradského a srbského patriarchátu.

Svätý, nový mučeník, vladyka Gorazd, pros Boha za nás!

Na podklade internetových zdrojov spracoval jer. Peter Dobřík